

CD KLASSIEK

Galante Frans
Frans Benda

In Bohemen kruisten Duitse en Midden-Europese invloeden elkaar eeuwenlang. Praag was een ware kweekschool van muzikaal talent. Het vrije, virtuoze en tegelijk ook heel melodieuze vioolspel moet Franz (of Frantisek) Benda (1709-1786) in het bloed gezeten hebben. Dat hoort men meteen in de heerlijke klank van de vioolsonates die de virtuoze soliste Leila Schayegh aan haar originele Guarneri uit 1675 ontlokt.

Benda was de 'vader van de Duitse vioolschool'. Afkomstig uit een dorp in de buurt van Praag belandde hij uiteindelijk in Potsdam. Vanaf 1733 zou hij daar een halve eeuw in de Hofkapelle werken, de laatste twintig jaar zelfs als Konzertmeister. Benda componeerde vooral in de eerste helft van zijn carrière. Uiteraard schreef hij heel wat voor viool, gezien dat zijn instrument was.

Hij schreef concerto's maar ook niet minder dan 150 sonates, voor 'viool solo' en bas of vergezeld van bas/cello en cembalo. Het zijn behoorlijk moeilijke werken omdat hij de vioolpartij bijzonder rijkelijk ornamenteerde. Maar die technische moeilijkheid merk je nauwelijks bij Benda. Hij weet de moeilijkste passages te verhul-

len door heerlijk zangerige melodische thema's en gaat vrij en speels om met de traditionele afwisseling van vlugge en trage delen. Een galante kerel dus. Anders dan zijn generatiegenoten waagde hij zich nooit aan koormuziek of vocale muziek in het algemeen. Misschien dat zijn jeugdijaren als koorknaap aan de Sint-Nikolaaskerk van Praag daar voor iets tussen zitten.

De composities van deze cd komen uit een handschrift in de Staatsbibliothek Berlin. Hoewel Benda het manuscript niet eigenhandig schreef, zijn de 34 sonates wel degelijk authentiek, want bijzonder precies genoteerd. De muzikanten spelen prachtig en we genoten bijzonder van de beroemde adagios waar Benda een patent op had. Juist in die passages hoor je dat niet virtuositeit maar natuurlijkheid en eerlijkheid in de muziek primeert. Op dat punt komt hij goed overeen met Tartini, de vader van de Italiaanse vioolschool, en met Gluck die ook weg wou van de pedante gewoonte om de verhaallijn van de opera af te remmen door om de haverklap na iedere gesmaakte aria te applaudiseren en een bisnummer in te lassen. (JC)

Franz Benda, *Violin Sonatas. Ornamented Versions from a Berlin Manuscript*, door Leila Schayegh (viool), Václav Luks (klavecimbel en pianoforte) en Felix Knecht (cello), Glossa/Schola Cantorum Basiliensis Serie, 1 cd, GCD 922507, distributie codaex.

TIJDSCHRIFT

Reïncarnatie
Collationes

In een artikel in *Collationes. Tijdschrift voor Theologie en Pastoraal* weegt Kristof Struys, priester van het aartsbisdom en bisschoppelijk vicaris, het reïncarnatiegeloof af tegen de christelijke hoop op verrijzenis.

In de reïncarnatieleer - die niet in de drie monotheïstische godsdiensten voorkomt - gaat het steeds om een wedergeboorte of zielsverhuizing. Het onderbreken van de schier eindeloze cyclus van wedergeboorten is in puur menselijke verantwoordelijkheid.

Struys: „Het christendom daarentegen verdedigt het geloof in

en de hoop op een nieuwe geboorte - een geestelijke wedergeboorte en de lichamelijke verrijzenis - in een nieuwe wereld door de kracht van Gods geest, uit genade (die weliswaar ook werkt langs de mens) en dus primair van bovenuit. De moderne reïncarnatieleer zegt: je hebt meerdere kansen, maar je moet het wel zelf en alleen doen. Het christendom zegt: je hebt één kans, maar je moet het niet helemaal alleen doen.”

De meeste theologen menen dat ook de moderne reïncarnatietheorieën onverzoenbaar zijn met het christendom. Het is fundamenteel wat anders. Een mens heeft maar één leven. De theoloog stelt ook de vraag naar een aanvaardbaar mensbeeld. (EDS)

Collationes, een los nummer kost 10 euro. Biezekapelstraat 2, 9000 Gent, 09 235 78 45, www.collationes.be.

BOEK ACTUALITEIT

Leven in de hel
Natalie Righton

Drie jaar lang woonde de Nederlandse journaliste Natalie Righton in Afghanistan. In *Duizend dagen extreem leven* vertelt ze over hoe het is in een bizarre wereld te wonen, in een land dat al zo lang verscheurd is door oorlog en geweld. Ze geeft ons een inkijk in het leven van alledag en kan als vrouwelijke reporter ook doordringen in de wereld van de Afghaanse vrouwen. Ze wil ook te weten ko-

men waarom de Afghanen zich zo afzetten tegen het Westen.

Het is geen vrolijk verhaal. Wat Righton vertelt staat bol van geweld. Zestig procent van de Afghanen zou als gevolg ervan met psychische problemen kampen.

Righton: „In veel gevallen druisen mijn bevindingen recht in tegen propagandateksten die alom worden verspreid, niet alleen door westerse militairen en politici, maar ook door de Taliban. Het boek is niet bedoeld om partij te kiezen, angst te zaaien of tegen zere benen te schoppen.”

Righton waagt zich ook aan een toekomstvisie voor het getergde land. Het minst gewelddadige scenario is dat Afghanistan nog een tijdje doormodert met de huidige regering die het redelijk voor het zeggen heeft in de hoofdstad (maar weinig daarbuiten) en gesteund wordt door het Westen. Op het platteland heerst evenwel weteloosheid, leger en politie staan zwak.

Een waarschijnlijk scenario is ook dat er kort na het vertrek van

de buitenlandse troepen, voorzien voor volgend jaar, overal krachmetingen uitbreken. Gevechten op het platteland zullen dan in omvang toenemen. Wellicht nemen de jihadisten, de extreme moslims, het toch weer over. De journaliste ontdekt dat de meeste Afghanen stiekem dromen van een sterke man, een dictator, wat zijn strekking ook is. Als het maar rustig wordt. (EDS)

Natalie Righton, *Duizend dagen extreem leven. Dagboek van een oorlogsjournalist in Afghanistan*, Lemniscaat, Rotterdam, 2013, 408 blz., 19,95 euro.

BOEK SAMENLEVING

Afrikaans denken
Leontine van Hooft

Wat kunnen wij leren van Afrika? Voor de Nederlandse antropologe en ondernemster Leontine van Hooft kan de Afrikaanse filosofie Ubuntu inspiratie bieden voor een nieuw soort leiderschapstijl. Ubuntu betekent zoveel dat je maar bestaat dankzij de anderen. Je kunt als mens niet functi-

oneren als je geen deel uitmaakt van een groter geheel. Afrikanen passen deze humanistische filosofie toe in alle sectoren van de samenleving.

De kracht van Afrikaans denken toont, volgens Van Hooft, overtuigend aan dat Ubuntu het antwoord kan geven op de Westerse vraagstukken van deze tijd. En het laat zien hoe je Ubuntu in een organisatie kan integreren. Verbindend leiderschap tot op het hoogste niveau is de sleutel.

De auteur wil dus de structuur van tribale organisaties toepassen op moderne. Dat ziet ze gebeuren door veranderingen van binnenuit op gang te laten komen, en respect en vertrouwen centraal te stellen. De leidinggevende moet daarbij als een soort van ouder tegenover zijn medewerkers staan, en de totale mens als uitgangspunt nemen.

Vreemd genoeg lijkt dit managementsconcept nogal sterk op het oeroude model van de benedictijnse abdijen. Het beeld van de 'totale mens' is gelijk aan het integraal humanisme dat het (christelijke) personalisme verkondigde. (EDS)

Leontine van Hooft, *De kracht van Afrikaans denken. Over Ubuntu en verbindend leiderschap*, Uitgeverij Thema, Zaltbommel, 2013, 106 blz., 29,95 euro.

BOEK SPIRITUALITEIT

Wandelen als verzet
Frédéric Gros

Wandelisme is een woord dat niet bestaat, maar je zou zonder veel problemen heel wat grote filosofen als aanhangers van die geestestroming kunnen benoemen. Voor de Franse auteur Frédéric Gros is wandelen een nadrukkelijk filosofische daad en een heuse ervaring. Friedrich Nietzsche, Immanuel Kant, Jean-Jacques Rousseau, Sören Kierkegaard... allemaal beoefenden ze de wandelsport als manier om gedachten te ontwikkelen en inspiratie op te doen.

Friedrich Nietzsche (1844-1900), die de geschiedenis inging als de filosoof met de hamer, wandelde

zeer veel. Al zijn boeken ontstonden tijdens lange wandelingen in de Alpen of langs de kusten van de Middellandse Zee. Volgens hem was iemand die al wandelend een boek scheidt, vrij van andere banden. Zijn gedachtegang is niet de slaaf van andere boekdelen. Nietzsche liep de hele dag en krabbelde zo nu en dan neer wat zijn wandelende lichaam van die uitdaging doorgaf aan zijn gedachten.

Frédéric Gros combineert biografische nota's van deze grote wandelaars met eigen beschouwingen. Voor hem is wandelen geen sport. Wandelen is het tegendeel van prestatiegericht lopen. Wandelen koestert traagheid en eentonigheid, het zoekt de eenzaamheid op, bevordert de dialoog tussen lichaam en ziel, en confronteert ons met onze eigen nietigheid en met de eeuwigheid van het landschap. Het is een daad van vrijheid, meer zelfs, van rebellie.

Volgens Gros draagt wandelen ook een mystiek moment in zich. Wandelend doe je niets, niets anders dan wandelen. Wandelen is ook saai, een en al herhaling, en eentonig. „De doorbraak moet van buiten komen. Wat je ontdekt, is de enorme, ondraaglijke onbeduidendheid van je eigen

wensen”, meent de filosoof. Omdat je verder niets te doen hebt, kun je het zuivere gevoel dat je bestaat terugvinden, de eenvoudige vreugde dat je bestaat herontdekken.

Gros staat niet alleen met zijn poging wandelen tot een filosofische daad uit te roepen. De Amerikaan Henry David Thoreau (1817-1862) schreef reeds in 1861 als eerste een filosofische verhandeling over wandelen, *Walking*. Thoreau droomde van een nieuwe economie met een eenvoudig principe: je moet je niet meer afvragen wat een bepaalde activiteit oplevert, maar wat ze kost aan momenten van zuiver leven. (EDS)

Frédéric Gros, *Wandelen. Een filosofische gids*, De Bezige Bij, Amsterdam, 2013, 254 blz., 16,90 euro.